

หน่วยงานให้บริการทางการแพทย์และเภสัชกรรมของทหารและตำรวจ

ประวัติและวิวัฒนาการ

กิจการด้านการแพทย์และเภสัชกรรมของทหารและตำรวจ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2415 27
 โดยเริ่มในกิจการของทหารบก พร้อมกับที่ทางราชการได้จัดตั้งกรมกองทหารขึ้น และมีแพทย์
 ประจำกรมกองทหารเหล่านั้น แพทย์ทั้งหมดในสมัยนั้นเป็นแพทย์แผนโบราณ ดังนั้นการเภสัชกรรม
 จึงรวมอยู่ด้วยกันในตัวแพทย์แผนโบราณนั่นเอง ต่อมา มีนายแพทย์แผนปัจจุบันคนแรกของทหาร
 ก็คือ นายพันตรีพระยาสารสินสวามิภักดิ์ ซึ่งได้เข้ารับราชการอยู่ในกรมแพทย์ทหารบกวันที่ 1
 มหาศเค็ลรักษาพระองค์เมื่อ พ.ศ. 2415 และต่อมาปี พ.ศ. 2422 ได้ย้ายมารับราชการอยู่ในกรม
 ทหารหน้า และได้เป็นผู้ริเริ่มตั้งโรงพยาบาลทหารหน้าขึ้นที่บริเวณถนนตรีเพชร ซึ่งสามารถจุ (รับ)
 คนไข้ได้ประมาณ 100 คน โดยมีแพทย์แผนโบราณเป็นผู้ช่วย 3 คน ต่อมา นายพันตรีพระยาสารสิน
 สวามิภักดิ์ไปรับราชการ ทักษะปราบจับหอโรงพยาบาลนี้จึงโคลมเล็กไป ในการปราบจับหอครั้งนั้น
 กล่าวกันว่าเดิมกองทัพไทยภายใต้การนำของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี ได้เคยยกไปปราบจับหอ
 ถึง 2 ครั้ง แต่ไม่สำเร็จ ทั้งนี้เพราะทหารที่ยกไปเป็นไชป่า (มาลาเรีย) ตายเป็นจำนวนมาก
 ในครั้งที่ 3 จึงได้นำหน่วยแพทย์ที่มีพันตรีพระยาสารสินสวามิภักดิ์เป็นหัวหน้าไปช่วย ปรากฏว่า 28
 สามารถไชยาควินนิรักษาทหารมิให้ล้มตายลงได้ ผลจึงปรากฏว่าสามารถปราบจับหอได้สำเร็จ

เมื่อโรงพยาบาลได้ยกเลิกไปแล้ว ขณะนั้นการเบิกจ่ายยาและเวชภัณฑ์ของกรมกองทหาร
 ต้องเบิกจากกรมยกกระบัตรทหารบก แต่ต่อมาเกิดขัดข้องเนื่องจากนายทหารแพทย์บางกรม
 ร้องว่ายาเกินบ้าง ทำไม้คืบพ่าง กรมยุทธนาธิการจึงยอมให้กรมยกกระบัตรทหารบกจ่ายเงิน
 ค่ายาให้ไปซื้อเอง โดยให้กรมหนึ่งเป็นเงินเดือนละ 1 ชั่ง สำหรับการรักษายาพยาบาลทหารที่

เจ็บป่วยนั้น นอกจากจะทำการรักษาพยาบาลภายในกรมกองทหารเองแล้ว ยังได้ส่งไปรักษา
 ความสถานพยาบาลอื่นๆ อาทิเช่น "ที่พยาบาลของสภาอุณาโลมแดง "

ในปี พ.ศ.2443 กรมยุทธนาธิการได้จัดตั้ง "กองแพทย์ทหารบก" ขึ้นไว้เป็นที่ทำการ
 รักษาพยาบาลทหารบกโดยทั่วไป ณ สถานที่ริมปากคลองหลอด โดยขึ้นกับกรมยุทธนาธิการที่ 5
 ต่อมาเมื่อโครงการของการแพทย์ทหารบกเป็นหลักฐานแน่นอนหนักแล้ว ทางราชการจึงได้สถาปนา
 ขึ้นเป็น "กรมแพทย์ทหารบก" เมื่อปี พ.ศ.2446 ขึ้นตรงกับกรมยุทธนาธิการ ซึ่งกิจการแพทย์
 สมัยนั้นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ ฝ่ายแพทย์แผนโบราณกับแพทย์แผนปัจจุบัน ต่อมากิจการของ
 กรมแพทย์ทหารบกมีมากขึ้นทางการได้เปลี่ยนชื่อเป็น "กรมแพทย์สุขาภิบาลทหารบก" ขึ้นตรงต่อ
 กระทรวงกลาโหม และได้แบ่งกิจการภายในออกเป็น 3 แผนก ได้แก่ แผนกสุขาภิบาล,
แผนกตรวจและอำนวยการรักษา และ แผนกคลังยาและเวชภัณฑ์ โดยมีกองบัญชาการกรม
 เป็นส่วนอำนวยการทั่วไป

ในปี พ.ศ.2456 กิจการแพทย์ทหารอากาศได้เริ่มอุบัติขึ้นพร้อมกับเครื่องบินที่เข้ามา
 ประจำในประเทศไทย ซึ่งในขณะนั้นกิจการการแพทย์ทหารเรือก็ได้เริ่มขึ้นแล้ว เรียกกรมแพทย์
 พยาบาลทหารเรือ

ปี 2474 ทางราชการได้รวมกรมแพทย์สุขาภิบาลทหารบก และกรมแพทย์พยาบาลทหารเรือ
 เป็นกรมเดียวกันเรียก "กรมแพทย์สุขาภิบาลทหาร" ซึ่งในขณะนั้น ได้ใช้วังพญาไทมาเป็นที่ตั้ง
 "กองเสนารักษัจฉหวัดทหารบกกรุงเทพฯ" ซึ่งต่อมาเรียกว่า "กองเสนารักษัจฉหวัดทหารบกที่ 1"
 ในที่สุดเปลี่ยนชื่อมาเป็น "โรงพยาบาลทหารบก" และโอนมาขึ้นกับกรมแพทย์สุขาภิบาลทหาร
 ซึ่งขณะนั้นได้ขยายบางส่วนของกรมแพทย์สุขาภิบาลทหารมาอยู่ที่วังพญาไทด้วย และในปี พ.ศ.2481
 ได้จัดตั้งโรงพยาบาลอานันทมหิดลขึ้นที่จังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นศูนย์กลางสำหรับทหารบกเจ็บ หรือ
 เจ็บป่วยจากหน่วยทหารต่างๆ ในลพบุรีและโคกกระเทียม โดยมีมุ่งหวังจะใช้โรงพยาบาลนี้
 เป็นโรงพยาบาลสนามในยามเกิดศึกสงคราม ใน พ.ศ.2486 ทางราชการได้เปลี่ยนชื่อกรมแพทย์

เป็นกรมเสนารักษาทหารบก แต่ต่อมาหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลงแล้ว ก็ได้เปลี่ยนกลับมาใช้ชื่อว่า "กรมแพทย์ทหารบก" และในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2512 กรมแพทย์ทหารบกซึ่งยังตั้งอยู่ ณ ถนนเจ้าฟ้าตอนปากคลองหลอด ก็ได้ย้ายมาตั้ง ณ ตึกจักรี วังพญาไท ถนนราชวิถี เขตพญาไท จังหวัดกรุงเทพมหานคร จนกระทั่งทุกวันนี้

สำหรับกรมแพทย์ทหารเรือ นั้น ก็ได้แยกออกไปตั้งต่างหากจนกระทั่งปัจจุบันนี้

ส่วนกรมแพทย์ทหารอากาศนั้น เราสามารถแบ่งการวิวัฒนาการได้เป็น 3 ระยะคือ

สมัยแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2456 ถึง 5 กันยายน 2480²⁹ ในขณะนั้นกำลังทางอากาศมีฐานะเป็นเพียงแผนการบินทหารบกขึ้นในบังคับบัญชาของจเรทหารช่าง ตั้งอยู่ ณ สนามราช-กรีฑาสโมสร ตำบลปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ขณะนั้นบริการแพทย์เริ่มด้วย "หมูปยาบาล" ไม่มีแพทย์มีแค่นพยาบาล การรักษาพยาบาลอาศัยหมวกพยาบาลของโรงเรียนพลตำรวจ ซึ่งตั้งอยู่ ณ บริเวณกรมตำรวจในปัจจุบัน ต่อมาแผนการบินได้ย้ายไปตั้งที่ใหม่ ณ ตำบลคอนเมือง และยกฐานะเป็นกองบินทหารบก (มีฐานะเทียบเท่ากรม) หมูปยาบาลแพทย์ ก็ได้รับการยกฐานะเป็น "หมวกพยาบาลกองบินทหารบก" อยู่ ณ ตำบลคอนเมืองด้วย ซึ่งขีดความสามารถสมัยนั้นจำกัดอยู่เพียง รักษาผู้ป่วยที่มีอาการเล็กน้อย ผู้ป่วยหนักหรือมีความต้องการรักษาเฉพาะสาขาวิชา จำต้องส่งไปทำการรักษาพยาบาลในพระนครโดยทางรถไฟ อาทิเช่น ส่งไปรักษาในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นต้น เมื่อ 19 มีนาคม 2461 ทางราชการได้เปลี่ยนกองบินทหารบกยกฐานะเป็น "กรมอากาศยานทหารบก" มีฐานะเทียบเท่ากองพลขึ้นในบังคับบัญชาของเสนาธิการทหารบก หมวกพยาบาลก็ได้ขยายอัตรา ยกฐานะเป็นหมวกพยาบาลกรมอากาศยานทหารบก พุทธศักราช 2469 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 7 ทรงโปรดเกล้าให้ กรมอากาศยานแยกออกจากกองทัพบกมาขึ้นตรงต่อเสนาบดี กระทรวงกลาโหม และต่อมาทางราชการได้ปรับปรุงให้มีเครื่องแบบเหล่าทหารอากาศขึ้นใหม่ เรียกชื่อเป็นกรมทหารอากาศในปี 2478 บริการแพทย์จึงได้ชื่อว่า

• หมวกเสนารักษากกรมทหารอากาศ •

สมัยกลาง ตั้งแต่ 6 กันยายน 2480 จนถึง 31 ธันวาคม 2490³⁰ โดยเมื่อ 6 กันยายน 2480 กรมอากาศยานได้เลื่อนฐานะขึ้นเป็นกองทัพอากาศ หมวดเสนาธิการทหารอากาศ ก็ได้รับการขยายอัตราและเลื่อนฐานะขึ้นเป็น "กองเสนาธิการกองทัพอากาศ" มีอัตราแพทย์พยาบาล นางพยาบาล เภออัตรากองเสนาธิการชั้น 1 ของกองทัพบก แบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 ส่วน (ค้างรูปประกอบหน้า 156 รูปที่ 6)

16 พฤษภาคม 2483 กองทัพอากาศปรับปรุงการจัดส่วนราชการใหม่ กองเสนาธิการกองทัพอากาศ ได้รับการขยายอัตราและกิจการออกไปด้วย พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อกองเสนาธิการกองทัพอากาศ เป็นกองเสนาธิการทหารอากาศมีส่วนราชการขึ้นตรงต่อ ผบ.เสนาธิการ จาก 4 หน่วยเป็น 10 หน่วย (ค้างรูปประกอบหน้า 157 รูปที่ 7)

สมัยปัจจุบันตั้งแต่ปี 2491 จนถึงปัจจุบัน³¹

กองทัพอากาศได้ปรับปรุงกิจการของส่วนราชการใหม่เมื่อ 9 พฤศจิกายน 2491 และกองเสนาธิการทหารอากาศก็ได้ปรับปรุงและเลื่อนฐานะขึ้นเป็น " กรมแพทย์ทหารอากาศ " มีนายแพทย์ใหญ่ทหารอากาศเป็นผู้อำนวยการและรับผิดชอบตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็น 6 ส่วน (ค้างรูปประกอบหน้า 158) 7 กุมภาพันธ์ 2492 โรงพยาบาลทหารอากาศได้เปลี่ยนชื่อและจัดส่วนราชการใหม่ใช้ชื่อว่า " โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช " และได้มีการจัดส่วนราชการของโรงพยาบาลใหม่ด้วย 24 ธันวาคม 2495 กองทัพอากาศปรับปรุงอัตรากำลังและส่วนราชการใหม่ ได้มีการปรับปรุงกรมแพทย์ทหารอากาศให้เหมาะสมแก่กาลสมัย โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็น 6 หน่วย (ค้างรูปประกอบหน้า 159) ครั้น 1 มกราคม 2498 ได้มีการปรับปรุงส่วนราชการกองทัพอากาศใหม่อีกครั้ง กรมแพทย์ทหารอากาศได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงปรับปรุงอัตรการแบ่งส่วนราชการ และการกำหนดหน้าที่จากเดิมไปบ้างเล็กน้อย (ค้างรูปประกอบหน้า 160) ต่อมาเมื่อ 1 เมษายน 2503 ทางราชการได้จัดส่วนราชการของกรมแพทย์ทหารอากาศเพิ่มเติมโดยเพิ่มกองโรงเรียนจ่าอากาศพยาบาลขึ้น ต่อมาได้มีการจัดส่วนราชการใหม่ของกรมแพทย์ทหารอากาศขึ้นเมื่อปี 2506 (ค้างรูปประกอบหน้า 110) ซึ่งยังใช้กันอยู่จนทุกวันนี้

แต่ในปี 2514³² กรมแพทย์ทหารอากาศได้เสนอกองทัพอากาศถึงการจัดตั้งกองกำลังใหม่ต่อกองทัพอากาศ ซึ่งขณะนี้กำลังพิจารณาอยู่ เมื่ออนุมัติแล้วก็จะได้ชื่อต่อไป
(ดังรูปประกอบหน้า 161 รูปที่ 11)

นอกจากนี้แล้วในปัจจุบัน ตำแหน่งนายแพทย์ใหญ่ทหารอากาศได้เปลี่ยนมาเป็น
 * เจ้ากรมแพทย์ทหารอากาศ * ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 84 ตอนที่ 41 (2510) และได้เลื่อนยศเจ้ากรมแพทย์ทหารอากาศ จากพลอากาศตรี เป็นพลอากาศโทด้วย หากแต่ในต่างประเทศยังเรียกตำแหน่งนี้ว่า แพทย์ใหญ่ทหารอากาศตรงกับ Air surgeon หรือ Surgeon

การแพทย์ด้านตำรวจมีการวิวัฒนาการที่แตกต่างออกมาคือ " กิจการแพทย์ตำรวจ ได้เริ่มมีขึ้นเมื่อ 77 ปีมาแล้วคือ เมื่อ พ.ศ. 2441³³ สมัยนั้นกรมตำรวจยังเป็นกองตระเวน โดยมี มร. อีริก เซนต์ เจ ลอสส์สัน ชาวอังกฤษซึ่งรัฐบาลไทยได้จ้างมาเป็นเจ้ากรม มร. อีริก เซนต์ ได้เล็งเห็นความสำคัญที่จัดให้มีสถานพยาบาลรักษารักษาตำรวจที่เจ็บป่วย พิสูจน์บาดแผลและชันสูตรพลิกศพเพื่อประกอบการพิจารณาคดี สถานพยาบาลที่จัดตั้งขึ้นครั้งแรกอยู่ที่ตำบลพลับพลาชัย กรุงเทพมหานคร ประชาชนสมัยนั้นเรียกติดปากว่า " โรงพยาบาลวัดโคก " เริ่มแรกจ้างนายแพทย์ต่างประเทศมาดำเนินการ ต่อมาแพทย์สำเร็จจากโรงพยาบาลศิริราชก็รับเข้ามารับราชการรวมด้วย

ต่อมารัฐบาลได้ตั้งกรมตำรวจภูธรขึ้นใหม่แทนมณฑลที่มีตำรวจภูธร และได้จัดสร้างสถานพยาบาลไว้ มีนายสิบพยาบาลประจำหน้าที่ดูแลรักษาผู้ป่วย

ในปี พ.ศ. 2458 กรมกองตระเวน และกรมตำรวจภูธรได้รวมกันเป็นกรมเดียวเรียกว่า " กรมตำรวจ " มีนายพลโทพระองค์เจ้าคำรบเป็น อธิบดีกรมตำรวจคนแรก ระยะนี้โรงพยาบาลวัดโคก ถูกเปลี่ยนไปสังกัดกองสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทยรับชื่อใหม่ว่า " โรงพยาบาลตลาด " กรมตำรวจจึงได้ตั้งสถานพยาบาลของตำรวจขึ้นใหม่เรียกว่า " กองแพทย์กลางกรมตำรวจ "

ปี พ.ศ.ท.หลวงเจนพยาบาลเป็นหัวหน้ากอง มีนายแพทย์เป็นผู้ช่วยหนึ่งนาย สถานที่ตั้งครั้งนั้น
อยู่ที่สถานีตำรวจพระราชวัง โดยอยู่ร่วมกับกองบังคับการตำรวจนครบาล โดยกองแพทย์กลาง
ทำหน้าที่รักษาตำรวจแบบผู้ป่วยนอก และพิศุจน์บาดแผล ชั้นสูตยศพล ส่วนตำรวจที่ต้องรับตัว
ไว้รักษานั้นต้องส่งตัวมารักษาที่โรงพยาบาลกลาง ขณะเดียวกันกองบังคับการต่างๆ ของกรม
ตำรวจจัดให้มีสถานพยาบาลของตนขึ้น โดยมีนายสิบพยาบาล และพยาบาลประจำ

ปี พ.ศ.2477 กองแพทย์กลางกรมตำรวจเปลี่ยนมาเป็นแผนกแพทย์กลางกรมตำรวจ
เพื่อให้เหมาะสมกับงบประมาณของประเทศในขณะนั้น

ในปี พ.ศ.2482 ได้มีการปรับปรุงกิจการให้ทันสมัย โดยก่อสร้างเป็นตึก 2 ชั้น
ขึ้นทางหาก แยกตัวจากสถานีตำรวจพระราชวังและสร้างคลังยาเวชภัณฑ์ 1 หลัง สถานที่ตั้งใหม่นี้
อยู่ในบริเวณกรมตำรวจปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ.2484 กรมตำรวจได้เปลี่ยนเรียกแผนกแพทย์ใหม่
เป็นแผนก 6 (แพทย์) กองปกครอง

ในปี พ.ศ.2491 มีพระราชกฤษฎีกาให้ แผนก 6 กองปกครองของกรมตำรวจได้รับการ
ยกฐานะขึ้นเป็น " กองแพทย์ " กรมตำรวจโดยขึ้นตรงต่อกรมตำรวจ และประกอบด้วย 2 แผนกคือ
แผนกเวชภัณฑ์และแผนกพยาบาล

ปี พ.ศ.2495 มีพระราชกฤษฎีกาโอนกองแพทย์มาขึ้นแก่กองบัญชาการจเรตำรวจ
และแผนกพยาบาลเปลี่ยนมาเป็น " โรงพยาบาลตำรวจ "

ปี พ.ศ.2503 มีพระราชกฤษฎีกาให้กองแพทย์ย้ายสังกัดจากกองบัญชาการจเรตำรวจ
มาขึ้นตรงต่อกรมตำรวจ และได้แบ่งส่วนราชการในกองแพทย์ใหม่เป็น 4 แผนก ซึ่งโรงพยาบาล
ตำรวจนับเป็นแผนกหนึ่งของกองแพทย์ โดยมีฐานะเทียบเท่ากองบังคับการมาจนปัจจุบัน

จากประวัติและวิวัฒนาการของการแพทย์ และเภสัชกรรมของทหารและตำรวจนี้
สามารถจะชี้ให้เห็นถึงลักษณะที่เด่นชัดได้ 7 ประการคือ

1. การบริการทางการแพทย์และเภสัชกรรมเดิมรวมอยู่ในตัวคนคนเดียวคือ แพทย์แผนโบราณนั่นเอง
  2. การบริการทางการแพทย์ในแต่ละหน่วย เดิมกระจุกกระจายกันอยู่ก่อน คือ มีโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลกระจายอยู่ในกองทหารต่างๆก่อน ภายหลังจึงตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยตรงขึ้น และดึงเอาสถานพยาบาลเหล่านั้นมาขึ้นด้วย
  3. การวิวัฒนาการทางการแพทย์ในค้ำของทหาร พยายามปรับปรุงให้มีการบังคับบัญชาที่ดี และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
  4. ในระยะแรกๆ ความสำคัญในค้ำของการป้องกันโรค การรักษาโรคและการส่งกำลังบำรุงค้ำยาและเวชภัณฑ์ มีความสำคัญเท่าๆกัน
  5. ทหารบก เห็นความจำเป็นของการสร้างโรงพยาบาลสนาม เพื่อรับผู้บาดเจ็บจากสงคราม โดยสร้างโรงพยาบาลอนันตมหิคลขึ้น
  6. จุดมุ่งหมายของการบริการทางการแพทย์ของตำรวจ มีความแตกต่างจากของทหาร คือให้การรักษาพยาบาลตำรวจ และพิสูจน์บาดแผลตลอดจนชันสูตรพลิกศพเพื่อประกอบการพิจารณาคดี
  7. วิวัฒนาการทางการแพทย์ของตำรวจไม่ราบรื่นเท่าที่ควร บางครั้งถูกลดฐานะจากกองมาเป็นแผนก แม้กระทั่งปัจจุบันก็ยังมีฐานะเพียง " กอง " ในขณะที่ของทหารเป็น " กรม "
- หน่วยให้บริการทางการแพทย์และเภสัชกรรม

1. หน่วยให้บริการทหารบก

กองทัพบกแบ่งกำลังพลออกเป็น 4 กองทัพภาคคือ

กองทัพภาคที่ 1

กองทัพภาคที่ 2

กองทัพภาคที่ 3

กองทัพภาคที่ 4

โดยที่แต่ละกองทัพบกจะมีขอบเขตพื้นที่การปกครองแบ่งออกไปเป็นมณฑลทหารบก และจังหวัดทหารบกตามลำดับ หากจะแบ่งตามจำนวนกำลังพลแล้วก็จะมีการแบ่งลดหลั่นกันมาจากกอง เป็นกองพล, กองพัน, กองร้อย, หมวดและหมู่ตามลำดับ

ในการนี้กองทัพบกที่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริการทางการแพทย์และเภสัชกรรม ให้แก่กองทัพบกคือ " กรมแพทย์ทหารบก " ซึ่งมีภาระกิจที่สำคัญคือ ³⁴

เป็นกรมฝ่ายยุทธบริการขึ้นตรงกองทัพบกมีหน้าที่วางแผนอำนวยความสะดวก ประสานงาน แนะนำกำกับการ ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการผลิตจัดหาส่งกำลัง ซ่อมบำรุง บริการพยาบาล เวชกรรมป้องกัน ทันตกรรมและการรักษาพยาบาล กำหนดหลักนิยมและ ทำตำราตลอดทั้งการฝึกและศึกษา ทั้งนี้เกี่ยวกับกิจการและสิ่งอุปกรณ์ของเหล่าทหารแพทย์ โดยมีเจ้ากรมแพทย์ทหารบก เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

ถึงแม้ว่ากองทัพบกจะมีกรมแพทย์เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการแพทย์ก็ตาม หากแต่ หน่วยที่ให้บริการในด้านการรักษาผู้ป่วยจริงๆ แลว่ามีอยู่เพียงสองโรงพยาบาลเท่านั้นที่มีสายการ บังคับบัญชาขึ้นโดยตรงกับกรมแพทย์ นอกนั้นอีกหลายโรงพยาบาลยังคงมีสายการบังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อกองทัพบกต่างๆ โดยได้รับความสนับสนุนทางด้านวิชาการและเวชภัณฑ์ต่างๆจากกรมแพทย์

อนึ่ง หน่วยให้บริการทางการแพทย์ของกองทัพบกนี้ สามารถแบ่งออกได้ตามขนาด เป็นโรงพยาบาล, กองพยาบาล, หมวดพยาบาล และหน่วยตรวจโรค นอกจากนี้ยังแบ่งกำลังพล ออกเพื่อเตรียมพร้อมไว้ปฏิบัติภารกิจในภาวะสงครามเป็นกองพันเสนารักษ์ กองร้อยเสนารักษ์ หมวดเสนารักษ์ และตอนเสนารักษ์ ที่สามารถกล่าวได้ในรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

35.36

1) กรมแพทย์ทหารบก

แบ่งหน่วยงานออกได้เป็น

1.1 สำนักงานผู้บังคับบัญชา ซึ่งแบ่งออกได้เป็น

- ฝ่ายพระธรรมนูญ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางด้านกฎหมาย

- ฝ่ายงบประมาณ ทำหน้าที่เกี่ยวกับค่านงงบประมาณของกรมแพทย์
ในแต่ละปี
- ฝ่ายการเงินทำหน้าที่คานการเงินของกรมแพทย์ เช่น การรับจ่าย,
การตรวจสอบ และการทำบัญชี
- แผนกประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่ให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ภายนอก

1.2 กองธุรการ มีหน้าที่ดำเนินการสารบรรณ การธุรการ การบริการและ
การส่งกำลัง (เวณสายการแพทย์) รวมทั้งกิจการเกี่ยวกับการสวัสดิการของข้าราชการและ
ลูกจ้างของกรมแพทย์ทหารบก

1.3 กองยุทธการ

มีหน้าที่คานวางแผนอำนวยการประสานงานและกำกับดูแลในเรื่องกิจการ
กำลังพลสายแพทย์ ตลอดจนวางยุทธวิธีในเรื่องการให้บริการทางการแพทย์และวางแผนการ
ฝึกอบรมของเหล่าทหารแพทย์

1.4 กองส่งกำลัง

มีหน้าที่ดำเนินการส่งกำลังบำรุงคานเวชภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์การแพทย์
ทั้งนี้รวมถึงการวางแผนอำนวยการและประสานงานในเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งกำลังบำรุงด้วย

1.5 กองเวชกรรมป้องกัน

ทำหน้าที่ดูแลงานเวชกรรมป้องกัน (Health protection) ของ
ทุกหน่วยในกองทัพบก ให้คำปรึกษาแนะนำและให้บริการทางเทคนิคในเรื่องการสุขาภิบาล,
การควบคุมโรคติดต่อ, กีฏเวชวิทยา และคานโภชนาการ

1.6 กองวิชาการ ทำหน้าที่กำกับดูแลทางวิทยาการแพทย์มาตรฐานตลอดจน

เผยแพร่วิทยาการ และส่งเสริมความรูแภทหารเหล่าแพทย์

1.7 กองทันตแพทย์

ทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทันตแพทย์ทหารบกในการบำบัดรักษาและป้องกันโรคฟันและอวัยวะในช่องปากให้แก่ทหาร ข้าราชการรถลาใหม่ ตลอดจนประชาชนทั่วไป

1.8. สถาบันพยาธิวิทยา

ทำหน้าที่ตรวจวินิจฉัย วิจัย ชั้นสูงตรหาสมุฏฐานของโรคจากความผิดปกติของอวัยวะ, ชิ้นส่วนของอวัยวะ, โลหิต, เหล้าและสิ่งขับถ่ายทั้งหมดของร่างกาย ทำการวิจัยและชั้นสูงตรโรคติดต่อที่จะเกิดกับทหารทั่วประเทศ ร่วมกับกองเวชกรรมป้องกันและโรงพยาบาลสวนกุฎิมิภาค นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ผลิต จัดหา เก็บรักษาและแจกจ่ายเคมีภัณฑ์ อุปกรณ์วิทยาศาสตร์การแพทย์ วัคซีน เชื้อรุม เลือด พลาสมาและยานำปราศจากเชื้อที่ชนิดเชื้อในร่างกาย

1.9 โรงเรียนเสนารักษ์

มีหน้าที่ดำเนินการฝึกและให้การศึกษาแก่เหล่าทหารแพทย์รวมทั้งนักเรียนพยาบาลดุคงครรภและอนามัย และนักเรียนผู้ช่วยพยาบาล ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาตำราและแบบฝึกเครื่องช่วยฝึกที่เกี่ยวกับกิจการแพทย์ของกองทัพบก

1.10 กองคลังแพทย์

มีหน้าที่เก็บรักษาแจกจ่ายสิ่งอุปกรณ์สายแพทย์ (เว้นสิ่งต่างๆ ที่สถาบันพยาธิวิทยาดำเนินการ) เช่น เชื้อรุม วัคซีน ฯลฯ ตลอดจนการซ่อมบำรุง

1.11 โรงพยาบาลอนันตมหิดล

ทำหน้าที่รักษาพยาบาลทหาร นักเรียนทหาร ข้าราชการรถลาใหม่ พลเรือน ครอบครัว ตลอดจนบุคคลธรรมดาทั่วไป และยังเป็นโรงพยาบาลสำหรับฝึกอบรมพลทหาร นักเรียนนายสิบสายแพทย์และเป็นโรงพยาบาลเพื่อทำการฝึกอบรมและวิจัยของกรมแพทย์ทหารบกด้วย

1.12 โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เป็นโรงพยาบาลทั่วไป (General Hospital)

ที่ให้การรักษาแก่ทหารและประชาชนทั่วไป เป็นศูนย์กลางของการรักษาพยาบาล และเป็นหน่วยรับการส่งกลับผู้ป่วยเจ็บขั้นสุดท้ายของกองทัพบก นอกจากนี้ยังเป็นโรงพยาบาล สำหรับการศึกษาวินิจฉัยในคานาวิชาการสายการแพทย์ของกองทัพบก

1.13 หน่วยฝากรบมบังคับบัญชา ได้แก่

1.13.1 หน่วยเวชกรรมป้องกันของกองทัพบก

1.13.2 โรงพยาบาลสนามที่ 1 ขึ้นตรงต่อกองทัพบกฝากรบมบังคับบัญชา ไว้กับกรมแพทย์ โดยให้ไปรวมอยู่กับโรงพยาบาลอานันทมหิดล มีหน้าที่จัดการรักษาพยาบาลผู้ป่วยเจ็บในสนาม ในเวลาสงคราม จัดเป็นหน่วยปฏิบัติการสนับสนุนหน่วยรบในสงคราม

1.13.3 กองพันเสนารักษ์ที่ 1 เป็นหน่วยในอัตราของกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ โดยปกติปฏิบัติงานอยู่คานหลัง และให้การสนับสนุน โดยจัดการบริการทางการแพทย์ให้แก่กองพล ในเวลาปกติ ฝากรบมบังคับบัญชาไว้กับโรงพยาบาลอานันทมหิดล

1.13.4 กองร้อยรถไฟพยาบาลที่ 1 เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อกองทัพบก แต่ฝากรบมบังคับบัญชาไว้กับกองธูการ มีหน้าที่ในการลำเลียงผู้ป่วยเจ็บกลับโดยรถไฟ ในยามสงครามหรือในเวลาที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉิน

1.14 หน่วยที่กองแพทย์ให้การสนับสนุน ได้แก่

1.14.1 กิจการแพทย์ของกองทัพภาคที่ 1

1.14.2 กิจการแพทย์ของกองทัพภาคที่ 2

1.14.3 กิจการแพทย์ของกองทัพภาคที่ 3

1.14.4 กิจการแพทย์ของกองทัพภาคที่ 4

1.14.5 หน่วยอื่น ๆ เช่น โรงพยาบาลธนบุรี เป็นต้น

2) หน่วยที่ขึ้นตรงต่อกองทัพภาคที่ 1 ³⁷ (กิจการแพทย์ของกองทัพภาคที่ 1)

หน่วยบริการทางการแพทย์ของกองทัพภาคที่ 1 ทุกระดับจัดตั้งขึ้นเพื่อให้การสนับสนุนทางการแพทย์ต่อกำลังรบของกองทัพภาคที่ 1 และให้การรักษาพยาบาลแก่ทหารตลอดจนครอบครัวและประชาชนทั้งในยามปกติและในยามสงคราม โดยที่กองทัพภาคที่หนึ่งมีเขตพื้นที่การรับผิดชอบรวม 25 จังหวัด โดยแบ่งเป็น 2 มณฑลทหารบกคือ

มณฑลทหารบกที่ 1 มี 5 จังหวัดทหารบกดังนี้

- จังหวัดทหารบกกรุงเทพ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสุพรรณบุรี
- จังหวัดทหารบกราชบุรี ประกอบด้วย นครปฐม สมุทรสาคร ราชบุรี และ กาญจนบุรี
- จังหวัดทหารบกเพชรบุรี ประกอบด้วย สมุทรสงคราม เพชรบุรี และ ประจวบคีรีขันธ์
- จังหวัดทหารบกสระบุรี ประกอบด้วย อุทัย และสระบุรี
- จังหวัดทหารบกลพบุรี ประกอบด้วย ชัยนาท สิงห์บุรี ลพบุรี และอ่างทอง

มณฑลทหารบกที่ 2 ประกอบด้วย 2 จังหวัดทหารบก ดังนี้

- จังหวัดทหารบกชลบุรี ประกอบด้วย ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด
- จังหวัดทหารบกปราจีนบุรี ประกอบด้วย นครนายก และปราจีนบุรี

ดังนั้น หน่วยบริการทางการแพทย์ ที่ขึ้นตรงต่อกองทัพภาคที่ 1 จึงมีขอบเขตรับผิดชอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดในขอบเขตการปกครองของกองทัพภาคที่ 1 นี้ ซึ่งสามารถจะแบ่งหน่วยบริการ

แพทย์ของกองทัพภาคที่ 1 นี้ ออกตามขนาดได้เป็น

2.1 โรงพยาบาลมีทั้งสิ้น 5 โรงพยาบาล คือ

2.1.1 โรงพยาบาลค่ายจักรพงษ์ ตั้งอยู่ที่จังหวัดปราจีนบุรี

2.1.2 โรงพยาบาลค่ายกาญจนบุรี ตั้งอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี

2.1.3 โรงพยาบาลค่ายอศิศร ตั้งอยู่ที่จังหวัดสระบุรี

2.1.4 โรงพยาบาลค่ายภาณุรังษี ตั้งอยู่ที่จังหวัดราชบุรี

2.1.5 โรงพยาบาลกิติขจร ตั้งอยู่ที่จังหวัดชลบุรี

2.2 กองพยาบาล มี 2 แห่งคือ

2.2.1 กองพยาบาลของจังหวัดทหารบกปราจีนบุรีส่วนแยกอรัญญประเทศ

2.2.2 กองพยาบาลของจังหวัดทหารบกเพชรบุรี

2.3 หมวดพยาบาล, กองรอยเสนารักษ์และหน่วยตรวจโรค มีดังนี้.-

2.3.1 หมวดพยาบาลมี 4 แห่ง

2.3.2 หน่วยตรวจโรคมี 8 แห่ง

2.3.3 กองรอยเสนารักษ์มี 6 แห่ง

3. หน่วยขึ้นตรงต่อกองทัพภาคที่ 2 37

กองทัพภาคที่สองมีขอบเขตการรับผิดชอบต่อจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) รวมทั้งสิ้น 16 จังหวัด โดยลักษณะภูมิประเทศพื้นที่ที่กองทัพภาคนี้มีแนวชายแดนทางคานเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และคานใต้ติดกับประเทศซึ่งมีสถานการณ์ไม่แน่ใจไว้วางใจในการที่จะนำยานตราয়มาสู่ประเทศได้ กาลังส่วนใหญ่ของกองทัพ 1 จึงกระจายอยู่ตามชายแดนและทุกจุดที่มีกำลังทหารประจำอยู่ มีหน้าที่ให้การสนับสนุนทางการแพทย์เพื่อให้การบริการในด้านการรักษาพยาบาลการส่งกลับ ตลอดจนให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสุขภาพิบาล และป้องกันโรคแก่กำลังพล ตลอดจนประชาชนในพื้นที่นั้นๆด้วย

หน่วยให้บริการทางการแพทย์ของกองทัพภาคที่ 2 แบ่งออกเป็น

- 3.1 โรงพยาบาลมี 2 โรงพยาบาล คือ
  - 3.1.1 โรงพยาบาลสุนารี ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา
  - 3.1.2 โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี
- 3.2 กองพยาบาลมี 1 แห่ง คือ
  - 3.2.1 กองพยาบาลจังหวัดทหารบกอุบลราชธานี
- 3.3 หมวกพยาบาล, หมูพยาบาลและหน่วยเสนารักษ์ มีดังนี้คือ ³⁷
  - 3.3.1 หมวกพยาบาล 8 แห่ง
  - 3.3.2 หมูพยาบาล 2 แห่ง
  - 3.3.3 หน่วยเสนารักษ์มี 14 แห่ง

4) หน่วยขึ้นตรงต่อกองทัพภาคที่ 3

กองทัพภาคที่ 3 มีเขตพื้นที่รับผิดชอบตั้งแต่จังหวัดอุทัยธานี เขตติดต่อกองทัพภาคที่ 1 ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีเขตพื้นที่ติดต่อกองทัพภาคที่ 2 ระหว่างอำเภอนครไทยซึ่งมีเทือกเขาสลักขี้ซอนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนลาว ทิศตะวันตกเขตรับผิดชอบตั้งแต่จังหวัดตาก เขตพื้นที่ติดต่อกับสาธารณรัฐพม่า ที่อำเภอแม่สอด ทิศเหนือสุดเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอนและเชียงใหม่ เขตติดต่อประเทศลาว ที่อำเภอเชียงของ ⁴³ ดังนั้นรวมเขตพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 3 คือรับผิดชอบภาคเหนือของประเทศไทยรวม 15 จังหวัด

หน่วยบริการทางการแพทย์ของกองทัพภาคที่ 4 ประกอบด้วย

- 4.1 โรงพยาบาล 3 โรงพยาบาล คือ
  - 4.1.1 โรงพยาบาลกายจิระประวัติ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครสวรรค์
  - 4.1.2 โรงพยาบาลกายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตั้งอยู่ ณ จังหวัดพิษณุโลก

4.1.3 โรงพยาบาลกายสุรศักดิ์มนตรี ตั้งอยู่ ณ จังหวัดลำปาง

4.2 กองพยาบาลมี 2 แห่ง คือ

4.2.1 กองพยาบาลจังหวัดทหารบกอุตรดิตถ์

4.2.2 กองพยาบาลจังหวัดทหารบกเชียงใหม่

4.3 หมวดพยาบาลและหน่วยเสนารักษ์ต่าง ๆ

4.3.1 หมวดพยาบาลมี 1 แห่ง คือ หมวดพยาบาลจังหวัดทหารบกเชียงราย

4.3.2 หน่วยเสนารักษ์มี 10 แห่ง

5) หน่วยที่ขึ้นตรงต่อกองทัพอากาศที่ 2

กองทัพอากาศที่ 4 เพิ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ.2518 นี้ โดยเลื่อนฐานะ
ขึ้นมาจากกองพลทหารบกที่ 5 เดิม กองทัพอากาศที่ 4 มีขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบคือ 14 จังหวัด
ทางภาคใต้ของประเทศไทย

- จังหวัดทหารบกชุมพร ประกอบด้วย ชุมพร สุราษฎร์ธานี และระนอง
- จังหวัดทหารบกนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต กระบี่ และภูเก็ต
- จังหวัดทหารบกสงขลา ประกอบด้วย สงขลา สตูล ยะลา นราธิวาส และปัตตานี

ซึ่งหน่วยบริการทางการแพทย์ของกองทัพอากาศที่ 4 แบ่งออกได้เป็น

5.1 โรงพยาบาลมี 1 แห่ง คือ

5.1.1 โรงพยาบาลค่ายวิภาวดี ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

5.2 กองพยาบาลมี 1 แห่ง คือ

5.2.1 กองพยาบาลจังหวัดทหารบกสงขลา

5.3 หมวดยาบาลและหน่วยเสนาธิการ

5.3.1 หมวดยาบาลมี 2 แห่ง หมวดยาบาลจังหวัดทหารบกชุมพร และ
หมวดยาบาลจังหวัดทหารบกสงขลาส่วนแยกปัตตานี

5.3.2 หน่วยเสนาธิการมี 6 แห่ง

อนึ่งอาจแบ่งการบริการทางการแพทย์ของกองทัพบกที่ 4 ออกได้ตามหน่วย
ที่ตั้งของค่ายทหารดังต่อไปนี้

ก. ค่ายวชิราวุธ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหน่วยบริการทางการแพทย์ คือ

- สำนักงานแพทย์โหนดพลทหารบกที่ 5
- โรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ
- มว.สร.ผส. 5 ร.พัน 2
- หมู สร. รอยบกและบริกาาร ป.พัน 5

ข. ค่ายชุมพรเขตอุดมศักดิ์ มีหน่วยบริการทางการแพทย์ คือ

- หมวดยาบาล จังหวัดทหารบกชุมพร
- มว.สร.ผส. 5 ร.พัน 1

ค. ค่ายเสนาณรงค์ จังหวัดสงขลา มีหน่วยบริการทางการแพทย์ คือ

- โรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์
- รอย สร.ผส. 5
- มว.สร.ผส. 5 ร.พัน 3

ง. ค่ายอิงคยุทธบริการ จังหวัดปัตตานี มีหน่วยบริการทางการแพทย์ คือ

- หมวดยาบาลจังหวัดทหารบกสงขลาส่วนแยกปัตตานี
- มว.สร.ผส. 5 ร.พัน 4

6) หน่วยขึ้นสมทบต่อศูนย์กลางทหารราบ
มีบริการทางการแพทย์ในระดับโรงพยาบาล 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลค่ายธนระริศ
ตั้งอยู่ ณ อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. หน่วยให้บริการของกองทัพเรือ ³⁸

กองทัพเรือนี้ ■ กรมแพทย์ทหารเรือ ■ เป็นผู้รับผิดชอบในงานด้านการบริการทางการแพทย์ และการส่งกำลังบำรุงทางการแพทย์และเภสัชกรรม แต่ทั้งนี้ก็มีทั้งหน่วยบริการที่ขึ้นตรงต่อกรมแพทย์ทหารเรือ และหน่วยบริการบางหน่วยที่ได้ขึ้นตรงต่อกรมแพทย์ฯ แต่ขึ้นตรงต่อสถานีทหารเรือต่างๆ กรมแพทย์ทหารเรือเพียงแต่ให้การควบคุมทางด้านวิชาการและเทคนิค และการบรรจุเจ้าหน้าที่หมุนเวียนเท่านั้น

ดังนั้นการให้บริการทางการแพทย์ของกองทัพเรือ แบ่งออกได้ดังนี้ คือ.-

1) หน่วยขึ้นตรงต่อกรมแพทย์ทหารเรือ

หมายถึงหน่วยซึ่งมีสายบังคับบัญชาขึ้นโดยตรงต่อกรมแพทย์ทหารเรือ ³⁹ ซึ่งจัดเป็นหน่วยในส่วนยุทธบริการขึ้นตรงต่อกองทัพเรือ ซึ่งมีหน้าที่อำนวยความสะดวก การวิจัย พัฒนาการ ประสานงาน กำกับดูแลและดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล การสุขาภิบาลและอนามัยของกองทัพเรือ ตลอดจนการฝึกและการศึกษาของเหล่าทหารแพทย์ โดยมีเจ้ากรมแพทย์เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

ซึ่งหน่วยที่ขึ้นตรงต่อกรมแพทย์ทหารเรือนี้มีอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น 4 กอง และโรงพยาบาลอีก 2 แห่ง คือ

1.1 กองวิทยาการ ³⁹ เป็นกองที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับด้านให้ข้อเสนอแนะ และเผยแพร่วิทยาการทางการแพทย์ และพยาบาลแก่กรมแพทย์ทหารเรือ ซึ่งกองวิทยาการนี้ แบ่งหน้าที่ออกเป็น

- 1.1.1 แผนกวิจัย ทำการวิจัย และพัฒนาวิทยาการสายการแพทย์
- 1.1.2 แผนกการแพทย์ และพยาบาล ให้ข้อเสนอแนะและเผยแพร่วิทยาการสายการแพทย์ ทั้งทางด้านวิทยาการ และการปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนด
- 1.1.3 แผนกสถิติ รวบรวมข้อมูล และทำรายงานสถิติทางการแพทย์ของหน่วยแพทย์ในกองทัพเรือ
- 1.1.4 แผนกห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับห้องสมุดทางการแพทย์ การแพทย์ทหาร การพยาบาลและวิชาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพิพิธภัณฑ์ทางการแพทย์
- 1.1.5 แผนกเวชศาสตร์ใต้น้ำ และการบิน วิจัยวิทยาการในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเวชศาสตร์ใต้น้ำ และการบิน ตลอดจนทำการกำหนดมาตรฐานการตรวจและควบคุมสุขภาพให้แก่ผู้ทำการใต้น้ำ นักบิน และผู้ทำการบนอากาศยาน

1.2 กองเวชกรรมป้องกัน³⁹ มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการอนามัย การสุขาภิบาล การป้องกันและควบคุมโรค วิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับพาหะนำโรค ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพทั้งกายและจิตใจ ซึ่งแบ่งเป็น

- 1.2.1 แผนกอนามัย มีหน้าที่อบรม และส่งเสริมการอนามัยแก่ทหาร ข้าราชการ ลูกจ้าง คนงาน ตลอดจนครอบครัว
- 1.2.2 แผนกสุขาภิบาล แนะนำควบคุมการสุขาภิบาลของหน่วยบกและเรือ การกำจัดสิ่งปฏิกูล และขยะมูลฝอย แหล่งน้ำอุปโภคบริโภค, สุขลักษณะในการปลูกสร้างอาคาร การระบายน้ำ และจ่ายเคมีภัณฑ์เพื่อการสุขาภิบาล

- 1.2.3 แผนกระบาดศาสตร์ มีหน้าที่วิจัย ป้องกัน และควบคุมการระบาดของโรคในหน่วยทหาร การกักอณูมีดุมกัน การควบคุมพาหะนำโรค ตลอดจนการจ่ายวัคซีน เชื้อ และเคมีภัณฑ์ เพื่อควบคุมโรคระบาด
- 1.2.4 แผนกโภชนาการ มีหน้าที่สำรวจวิจัยภาวะโภชนาการ วิจัยทดลองคุณภาพของอาหาร และวางมาตรฐานโภชนาการสำหรับทหาร
- 1.2.5 แผนกมารดา ทารกสงเคราะห์ มีหน้าที่เยี่ยมเยียน แนะนำมารดาทั้งก่อนและหลังการคลอด ตรวจสุขภาพเด็กตามหน่วยต่างๆ และโรงเรียนที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของกองทัพเรือ ตลอดจนการดำเนินการเกี่ยวกับการอนามัยโรงเรียน

1.3 กองเวชปริทัศน์³⁹ มีหน้าที่กำหนดความต้องการ จัดทำ จัดหา กระจาย และเก็บรักษาเวชภัณฑ์ อุปกรณ์สายการแพทย์ ตลอดจนรับจ่ายและเก็บพัสดุอื่นๆ ของกรมและทำการซ่อมแซมสิ่งที่เสียหายด้วย ซึ่งทั้งนี้กองเวชปริทัศน์แบ่งออกเป็น 3 แผนก คือ

- 1.3.1 แผนกจัดหาและควบคุม มีหน้าที่จัดหา ควบคุม การเบิกจ่ายเวชภัณฑ์ เภสัชภัณฑ์ สิ่งอุปกรณ์สายแพทย์และพัสดุภัณฑ์
- 1.3.2 แผนกซ่อมบำรุงสิ่งอุปกรณ์สายแพทย์ มีหน้าที่ดำเนินการซ่อมบำรุงสิ่งอุปกรณ์สายแพทย์
- 1.3.3 แผนกคลัง มีหน้าที่เก็บรักษา และแจกจ่ายเวชภัณฑ์ เภสัชภัณฑ์ สิ่งอุปกรณ์สายแพทย์และพัสดุอื่นๆ

1.4 กองการศึกษา³⁹ ดำเนินการฝึกและการศึกษาของทหารเหล่าแพทย์ นักเรียนพยาบาลดงครุภักดิ์ และอนามัย นักเรียนผู้ช่วยพยาบาล ตลอดจนจัดทำตำรา คู่มือ และเครื่องช่วยการศึกษาที่เกี่ยวกับกิจการแพทย์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 โรงเรียนคือ

1.4.1 โรงเรียนพยาบาล มีหน้าที่ดำเนินการฝึก และการศึกษา
ของนักเรียนพยาบาล นักเรียนจำพยาบาล ตลอดจนการ
อบรมวิชาชีพพยาบาล สำหรับทหารชั้นประทวน และ
นายทหารชั้นสัญญาบัตร เพื่อปฏิบัติหน้าที่เฉพาะอย่าง

1.4.2 โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์ และอนามัย มีหน้าที่ดำเนินการฝึก และการศึกษานักเรียนพยาบาลผดุงครรภ์ และ
อนามัย และนักเรียนผู้ช่วยพยาบาลหญิง

1.5 โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า³⁹ มีหน้าที่รักษาพยาบาลทหาร
ข้าราชการกลาโหม พลเรือน ลูกจ้าง คนงาน ตลอดจนครอบครัวและประชาชนทั่วไป รวม
ทั้งเป็นโรงพยาบาลเพื่อการฝึกอบรม และการวิจัยทางการแพทย์

1.6 โรงพยาบาลทหารเรือกรุงเทพ³⁹ มีหน้าที่รักษาพยาบาลทหาร
ข้าราชการกลาโหม พลเรือน ลูกจ้าง คนงาน ตลอดจนครอบครัวและประชาชนทั่วไป
เช่นเดียวกับโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า

2) หน่วยที่ไม่ขึ้นตรงต่อกรมแพทย์ ทหารเรือ แต่กรมแพทย์ ทหารเรือควบคุม
งานด้านเทคนิค และการบรรจุเจ้าหน้าที่หมุนเวียน มีดังนี้ คือ

2.1 โรงพยาบาลอากาศรเกียรติวงศ์ เป็นโรงพยาบาลทั่วไปอีกแห่งหนึ่ง
ของกองทัพเรือ เป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อฐานทัพเรือสัตหีบ กรมแพทย์ทหารเรือเพียงแต่ควบคุม
ทางเทคนิค และการบรรจุเจ้าหน้าที่หมุนเวียน เป็นโรงพยาบาลขนาด 500 เตียง มี
หน้าที่รักษาพยาบาลทหาร ข้าราชการกลาโหม พลเรือน ลูกจ้าง คนงาน และครอบครัว
ตลอดจนประชาชนทั่วไป มีหน้าที่พิเศษเกี่ยวกับการส่งเสริมค่านาอนามัย และป้องกัน ควบคุม
โรคติดต่อต่างๆ ตลอดจนการจัดกำลังพลไปราชการพิเศษ และร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ
การของกรมแพทย์ทหารเรือ นอกจากนี้ ยังช่วยทำการชันสูตรโรคแผ่ร่วมกับเจ้าหน้าที่
ตำรวจ

2.2 โรงพยาบาลโรงเรียนนายเรือ เป็นหน่วยพยาบาลขึ้นตรงกับโรงเรียนนายเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ส่วนสายงานด้านเทคนิคและการบรรจุเจ้าหน้าที่อยู่ในความควบคุมของกรมแพทย์ทหารเรือ โรงพยาบาลนี้มีหน้าที่ให้การรักษาพยาบาลแก่นักเรียนนายเรือ ทหาร ข้าราชการ ครอบครัว และพลเรือน รวมทั้งส่งแพทย์และพยาบาลร่วมไปกับการฝึกภาคทะเลของนักเรียนนายเรือด้วย

2.3 โรงพยาบาลโรงเรียนชุมพลทหารเรือ เป็นโรงเรียนประจำหน่วยขึ้นตรงกับโรงเรียนชุมพลทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ มีหน้าที่ตรวจรักษานักเรียน จ่าทหาร ข้าราชการ ครอบครัว และพลเรือนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง และมีหน้าที่เกี่ยวกับงานกานอนามัย ตรวจแนะนำสุขภาพภายในโรงเรียน

2.4 แผนกแพทย์โรงเรียนพลทหาร³⁹ เป็นหน่วยแพทย์ที่ขึ้นตรงกับโรงเรียนพลทหาร กรมยุทธศึกษาทหารเรือ มีหน้าที่รับผิดชอบในการรักษาพยาบาลทหาร ข้าราชการ ครอบครัว และพลเรือนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง และมีหน้าที่เกี่ยวกับงานกานอนามัย ตรวจและแนะนำการสุขภาพในโรงเรียนนายทหาร ตลอดจนการสอนวิชาปฐมพยาบาล การสุขภาพ และสุขวิทยาส่วนบุคคลให้แก่ทหาร และข้าราชการพลเรือนที่มาฝึกทุกภาคการศึกษา

2.5 โรงพยาบาลกรมสรรพาวุธทหารเรือ³⁹ เป็นโรงพยาบาลประจำหน่วยขึ้นตรงต่อกรมสรรพาวุธทหารเรือ มีหน้าที่ในการรักษาพยาบาลทหาร ข้าราชการ คนงาน และครอบครัวในกรมสรรพาวุธทหารเรือ ตลอดจนพัน ร.5 ผส.นย. และกองเรือต่างๆที่จอดอยู่ในบริเวณบางนา นอกจากนี้ยังทำการรักษาคนงานต่างๆของโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียง และประชาชนโดยทั่วไป

2.6 โรงพยาบาลบ่อนพระจุลจอมเกล้า เป็นโรงพยาบาลประจำหน่วยขึ้นตรงต่อสถานีทหารเรือกรุงเทพฯ มีหน้าที่ในการรักษาพยาบาลทหาร ข้าราชการ และทหารหน่วยใกล้เคียง อันได้แก่โรงเรียนสื่อสาร โรงเรียนอีเล็กโทรนิคส์ สถานีรับ-ส่ง

ของกรมสื่อสารทหารเรือ ฯลฯ

2.7 โรงพยาบาลสถานีทหารเรือสงขลา³⁹ เป็นโรงพยาบาลประจำหน่วยขึ้นตรงต่อสถานีทหารเรือสงขลา มีหน้าที่ตรวจรักษาพยาบาลทหาร ข้าราชการ ครอบครัว และประชาชนทั่วไป ตลอดจนดูแล และแนะนำงานด้านอนามัยและสุขาภิบาลทั่วไป

2.8 กองร้อยพยาบาลทัพบก กรมผสมนาวิกโยธิน เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อกรมผสมนาวิกโยธิน ให้บริการทางด้านกาณ์การแพทย์สนองความต้องการของกรมนาวิกโยธิน ในเขตการปฏิบัติงานของหน่วย เช่นการปัจจุบันพยาบาล การเก็บรวบรวมผู้ป่วย การคัดแยกและส่งกลับผู้ป่วยในขณะมีการรบ ในเวลาปกติเปิดสถานพยาบาลผู้ป่วย นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ตรวจแนะนำการสุขาภิบาลในเขตกรมนาวิกโยธิน

2.9 แผนกแพทย์กองบริการสถานีการ ทร. ขึ้นตรงต่อพัน ร.ย.ผส.นย. มีภาระกิจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเบื้องต้น และการสุขาภิบาลภายในหน่วย

3. หน่วยให้บริการของทหารอากาศ

กองทัพอากาศมีการให้บริการทางการแพทย์ โดยให้ "กรมแพทย์ทหารอากาศ" เป็นหน่วยที่รับผิดชอบในค้ำนี้ อาจกล่าวได้ว่ากรมแพทย์ทหารอากาศเป็นกรมในส่วนยุทธบริการของกองทัพอากาศ ซึ่งมีภาระกิจในการอนุรักษ์กำลังพลของกองทัพ กรมแพทย์ทหารอากาศมีหน้าที่หลัก คือ

ก. วางแผนและดำเนินการฝึกสอน อบรม ให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่สายการแพทย์ และผู้เกี่ยวข้อง

ข. ดำเนินการรวบรวม และเก็บรักษาสถิติการปฏิบัติงาน ตลอดจนการวิเคราะห์ และวิจัยค้ำนบริการแพทย์ทหารอากาศ

ค. วางแผนค้ำเนินงานค้ำนเวชกรรมป้องกัน

- ง. จัดการผลิต จัดหา เก็บรักษาและแจกจ่ายยาและเวชภัณฑ์
- จ. ส่งกำลังบำรุงสายการแพทย์ทหารอากาศ ตลอดจนการซ่อมบำรุง
- อุปกรณ์ในทางการแพทย์
- ฉ. วางแผน และดำเนินการในเรื่องการรักษาพยาบาล และการส่งกลับ
- ช. จัดตั้งหน่วยรักษาพยาบาลและหน่วยส่งกลับ

จากหน้าที่ต่างๆที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า นอกจากกรมแพทย์ทหารอากาศซึ่งมีหน้าที่ให้บริการทั้งทางด้านการวิชาการ เทคนิค และการรักษาพยาบาลแล้ว ก็ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ให้บริการทางด้านการรักษาพยาบาลอีกด้วย ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้มีสายบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อกองบินต่างๆ โดยมีกรมแพทย์ทหารอากาศเป็นผู้อำนวยการควบคุมในด้านการวิชาการ

ดังนั้น จึงสามารถแบ่งหน่วยบริการในทางการแพทย์และเภสัชกรรมของกองทัพอากาศได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) หน่วยขึ้นตรงต่อกรมแพทย์ทหารอากาศ มีดังนี้²⁹ คือ

1.1 กองบริการ

กองบริการกรมแพทย์ทหารอากาศมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านสารบรรณ ชุกรการเงิน การประชาสัมพันธ์ การดูแลสถานที่ต่างๆของกองบังคับการกรมแพทย์ทหารอากาศ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งกำลังบำรุง และการจัดหาพัสดุสายการแพทย์อีกด้วย

1.2 กองวิทยาการ

รับผิดชอบเกี่ยวกับด้านศึกษา ค้นคว้า และวิจัยเกี่ยวกับวิชาความรู้ทางด้านการแพทย์ ตลอดจนเก็บรวบรวม และวิเคราะห์สถิติผลงานที่กรมแพทย์ได้ทำขึ้น เผยแพร่ให้คำแนะนำทางด้านการแพทย์แก่เจ้าหน้าที่ ตลอดจนการกำหนดแนวการศึกษาและเสนอแนะหลักสูตรของเหล่าทหารแพทย์ และยังสามารถค้นคว้าวิเคราะห์พัสดุทางการแพทย์ด้วย

1.7 โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

เป็นหน่วยรักษาพยาบาล ทำหน้าที่ตรวจและรักษาพยาบาลกำลังพลของกองทัพอากาศ ครอบครัว และประชาชนโดยทั่วไป

1.8 โรงพยาบาลจันทบุรีเบกษา

เป็นโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ในฐานบินกำแพงแสน ทำหน้าที่ทั้งทางการรักษาพยาบาลทหารอากาศ ข้าราชการทั่วไป ตลอดจนประชาชนในบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับด้านเวชศาสตร์ป้องกัน เวชศาสตร์การบิน และการส่งกลับทางอากาศของฐานบินกำแพงแสนด้วย

2) หน่วยที่มีได้ขึ้นตรงต่อกรมแพทย์ทหารอากาศ แต่กรมแพทย์ทหารอากาศให้การสนับสนุน ประกอบด้วยหน่วยรักษาพยาบาลซึ่งมีฐานะต่าง ๆ กัน เรียงลำดับจากใหญ่มาหาเล็ก คือ

- แผนกแพทย์
- หมวกแพทย์
- ฝ่ายการแพทย์
- หมวกพยาบาล
- หมูพยาบาล

ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ²⁹

2.1 แผนกแพทย์กองบิน 1. ตั้งอยู่ในฐานบินดอนเมือง จึงจัดไว้เฉพาะหน่วยปฐมพยาบาล จัดจ่าอากาศพยาบาลพร้อมอัตรายาเท่าที่จำเป็น ดังนั้นจึงคงมีแค่อัตรากำลังเท่านั้น

2.2 แผนกแพทย์กองบิน 2. ตั้งอยู่ที่กองบินน้อยที่ 2 ณ โลกกระเทียม ลพบุรี ทำหน้าที่รักษาพยาบาลทหารในกองบิน 2 และตรวจรักษาประชาชนนอกเขตกองบิน 2 และจัดรถพยาบาลพร้อมเจ้าหน้าที่ไว้เพื่อการฉุกเฉิน นอกจากนี้ยังทำการตรวจร่างกายประจำปีให้แก่ข้าราชการของกองบิน 2 และให้บริการในค่านสุขภาพและโภชนาการ

1.3 โรงเรียนพยาบาลทหารอากาศ

เป็นโรงเรียนที่ใช้ผลิตเจ้าอากาศพยาบาลหญิง และเจ้าอากาศพยาบาลชายของกองทัพอากาศ การผลิตเจ้าอากาศพยาบาลหญิงนั้น เพื่อให้ไปปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของกองทัพอากาศ โดยใช้หลักสูตรการพยาบาลอนามัย และผดุงครรภ์ของกระทรวงสาธารณสุข และใช้เวลาการศึกษา 4 ปี ส่วนการผลิตเจ้าอากาศพยาบาลชายนั้น เพื่อให้ไปปฏิบัติหน้าที่ในราชการสนาม และในการบริการแพทย์ทหารในส่วนภูมิภาค โดยใช้เวลาการศึกษา 3 ปี

1.4 กองเวชศาสตร์ป้องกัน

รับผิดชอบในเรื่องสุขวิทยาอนามัย และการสุขาภิบาล กล่าวคือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกัน ควบคุม และปราบปรามมิให้เกิดโรคขึ้น โดยอาศัยวิธีการตรวจน้ำ อาหาร ตลอดจนการจัดเคหะสถาน การตรวจสอบสุขภาพของกำลังพลของกองทัพอากาศ ประจำปี การตรวจเมื่อเข้ารับราชการ และการให้ภูมิคุ้มกัน การออกใบรับรองทางการแพทย์ รวมทั้งการบริการเลือดค้าย

1.5 กองเวชศาสตร์การบิน

ทำการตรวจคัดเลือก แนะนำ ควบคุม และส่งเสริมสมรรถภาพของผู้ทำการในขณะที่มีการลำเลียงทางอากาศ หรือให้ความช่วยเหลือ และร่วมทำการสอบสวนหาสาเหตุของการประสบอุบัติเหตุของเครื่องบิน ทำการกันกว่า วิจัย และจัดทำสถิติของเวชศาสตร์การบิน ตรวจและออกหนังสือสำคัญทางการแพทย์แก่ผู้ทำการในอากาศพลเรือน ตามมาตรฐานขององค์การบินพลเรือน

1.6 กองเวชบริภัณฑ์

ทำหน้าที่ผลิตสะสม และเก็บรักษา ตลอดจนควบคุมการพัสดุเวชบริภัณฑ์ การแจกจ่ายหน่วยยี่และสถิติ ทิวาณาความต่องการตรวจวิจัย และซ่อมแซมเวชบริภัณฑ์

อีกด้วย

2.3 แผนกแพทย์กองบิน 3 ตั้งอยู่ ณ กองบิน 3 ที่จังหวัดนครราชสีมา ทำหน้าที่ให้การรักษาพยาบาลและศุขาภิบาล เช่นเดียวกัน

2.4 แผนกแพทย์กองบิน 4 ตั้งอยู่ในกองบิน 4 ณ ทาคลี นครสวรรค์ ทำหน้าที่เช่นเดียวกับแผนกแพทย์กองบินอื่นๆ แต่ได้เพิ่มการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ให้โทษอีกด้วย โดยได้รับงบประมาณในการรักษาจากกระทรวงสาธารณสุข

2.5 แผนกแพทย์กองบิน 5 ตั้งอยู่ในกองบินน้อยที่ 5 ณ อ่าวมะนาว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีหน้าที่ให้การรักษาพยาบาลแก่ทหารอากาศ และประชาชนใกล้เคียง เช่นกัน

2.6 แผนกแพทย์กองบิน 6 ตั้งอยู่ที่ฐานบินคอนเมืองเช่นเดียวกับแผนกแพทย์กองบิน 1 จึงจัดไว้เฉพาะหน่วยปฐมพยาบาลฉุกเฉิน เช่นเดียวกัน

2.7 แผนกแพทย์กองบิน 7 เดิมเป็นหมู่พยาบาล และได้โอนมาจากกองบินทหารเรือ เมื่อ พ.ศ.2494 ต่อมาได้ยกฐานะเป็นแผนกแพทย์ ตั้งอยู่ที่กองบิน 7 มีภารกิจเช่นเดียวกับแผนกแพทย์ประจำกองบินอื่นๆ

2.8 แผนกแพทย์ตามหน่วยทหารอื่นๆ เช่น

2.8.1 แผนกแพทย์กรมช่างทหารอากาศ ทำหน้าที่รักษาพยาบาลทั่วไป และรับผิดชอบเกี่ยวกับทางเวชอุตสาหกรรมด้วย เพราะมีโรงงานในสังกัดมากมาย

2.8.2 แผนกแพทย์โรงเรียนนายเรืออากาศ มีสภาพเป็นหน่วยพยาบาล สำหรับให้บริการนักเรียนนายเรืออากาศ

2.8.3 แผนกแพทย์โรงเรียนจ่าอากาศ ตั้งอยู่ที่สัสดีหีบ ทำหน้าที่ให้การรักษาพยาบาลชั้นต้น และให้บริการด้านศุขาภิบาล และอนามัยแก่ทหาร

2.8.4 แผนกแพทยกรรมอากาศโยธิน ทำหน้าที่ตรวจร่างกาย และให้การรักษาพยาบาลชั้นคนแก่ทหาร และข้าราชการในสังกัดกรรมอากาศโยธิน

2.9 หมวดแพทย์ มีดังนี้ คือ

2.9.1 หมวดแพทย์เชียงใหม่

2.9.2 หมวดแพทย์อุบล

2.9.3 หมวดแพทย์อุคร

2.9.4 หมวดแพทย์พิษณุโลก

หมวดแพทย์เหล่านี้จักไว้ประจำฐานบิน มีนโยบายให้ปฏิบัติงาน คือ ให้การรักษาพยาบาล ดูแลการสุขภาพและอนามัย ให้การส่งกลับ และการช่วยเหลือประชาชนนอกฐานบิน

4. หน่วยให้บริการของตำรวจ

กรมตำรวจให้บริการทางการแพทย์ และเภสัชกรรม โดยมอบหมายให้ "กองแพทย์" เป็นผู้ดำเนินการ โดยมีตำรวจภูธร และตำรวจตระเวนชายแดนให้บริการทางการแพทย์ด้วย แต่อยู่ใต้การควบคุมและแนะนำของกองแพทย์ ดังนั้นจึงแบ่งการบริการทางการแพทย์ และเภสัชกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) หน่วยขึ้นตรงกับกองแพทย์⁴⁰ แบ่งออกเป็น 4 แผนก คือ

ก. แผนกธุรการ ทำหน้าที่ในค่านอำนวยการ ให้ข่าวสารรวบรวมสถิติ จัดการบุคคล และจัดทำงบประมาณ ตลอดจนงานด้านรับส่งหนังสือราชการ

ข. แผนกเวชภัณฑ์ ทำหน้าที่ในค่านคลังยา และคลังเวชภัณฑ์ ดำเนินการจัดหาวัสดุ สิ่งอุปกรณ์ทางการแพทย์ตามงบประมาณที่ได้รับจากกรมตำรวจ ทั้งงบปกติ และงบพิเศษตามโครงการ ดำเนินการในค่านการจัดทำ จัดซื้อ จัดหาเวชบริภัณฑ์ ให้ถูกต้องตามระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ และการจ้าง พ.ศ.

2498 และตามระเบียบคำสั่งอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่รักษาและอุปการะทางการแพทย์ที่จัก
หามา ทำการเก็บรักษา จ่ายยาและเวชภัณฑ์ในคลังให้ถูกต้องตามวิธีการ เพื่อสะดวกใน
การหาได้ง่าย ไม่เสียหาย

ค. แผนกเภสัชกรรม ทำหน้าที่ผลิตยาทั้งยาน้ำผสม และยาปราศจาก
เชื้อ ตลอดจนตรวจวิเคราะห์ยาที่ผลิตขึ้นให้ได้มาตรฐาน

ง. โรงพยาบาลตำรวจ เป็นแผนกหนึ่งในกองแพทย์ที่มีฐานะเทียบเท่าชั้น
"กอง" ซึ่งแบ่งย่อยๆออกเป็นหลายแผนก เช่นเดียวกับโรงพยาบาลทั่วไป เช่นแผนกผู้ป่วย
นอก แผนกศัลยกรรม แผนกหู ตา คอ จมูก เป็นต้น

โรงพยาบาลตำรวจ ทำหน้าที่ให้การรักษาราชการตำรวจ ครอบครัว และ
ประชาชนโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ชั้นสูงตรพลีกศพหศาสตร์เหตุการณ์ ลงความเห็น
เกี่ยวกับบาดแผลในคดีต่างๆด้วย โรงพยาบาลตำรวจนี้เป็นโรงพยาบาลเพียงแห่งเดียวของ
กรมตำรวจ

2) หน่วยซึ่งไม่ได้อยู่ในสายการบังคับบัญชาของกองแพทย์ ได้แก่หน่วยพยาบาล
ต่างๆของตำรวจภูธรทั้ง 4 ภาค และตำรวจตระเวนชายแดนโดยทั่วไป ตลอดจนตาม
โรงเรียนตำรวจต่างๆทั่วประเทศ หน่วยพยาบาลเหล่านี้เป็นหน่วยพยาบาลขนาดเล็ก ไม่
มีเตียงคนไข้ใน มีเพียงเจ้าหน้าที่สายการแพทย์ชั้นสัญญาบัตร ซึ่งได้รับการอบรมจากกอง
แพทย์ ไปประจำอยู่ โดยกองแพทย์ให้ความสนับสนุนในด้านเวชภัณฑ์ และให้คำแนะนำ
ต่างๆเท่านั้น มิได้ไปบังคับบัญชาโดยตรง